

EN MAGISK ACTIONMUSIKAL OM UNGA KLIMATAKTIVISTER, KATASTROFER OCH MOD

Dagen efter imorgon

RIKSTEATERN

AV ROBIN N SPEGEL & SAGA BJÖRKLUND JÖNSSON

LÄRARHANDLEDNING

Om lärarhandledningen

Denna lärarhandledning från Riksteatern är ett stöd för dig som ska samtala med elever om *Dagen efter imorgon*. Här får du ta del av ett antal förslag till diskussioner, övningar och fördjupat arbete i klassrummet. Handledningen är inte tänkt att genomföras i sin helhet, du väljer helt och hållet själv vilken eller vilka delar som du tycker är relevanta för dig och dina elever.

Lärarhandledningen är ett komplement till Riksteaterns skrift *Att öppna nya världar* som mer detaljerat beskriver Riksteaterns grundläggande synsätt kring hur lärare kan arbeta med sina elever i samband med en scenkonstupplevelse. *Att öppna nya världar* finns på Riksteaterns hemsida (se länk längre fram i handledningen).

Vänliga hälsningar

Riksteatern Barn & Unga

Dagen efter i morgon

Handlingen i korthet

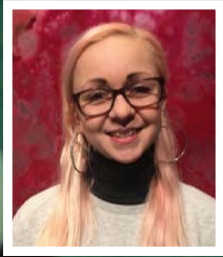
Tre mellanstadieelever – Julle, Anja och Eli – har bestämt sig för att genomföra en klimataktion mot en serverhall i närheten av där de bor. Planen är att de tillsammans ska ta sig in i serverhallen och stänga ner den med hjälp av ett slags magiska rörelser. Med aktionen vill de starta en världsomspännande rörelse. Orsaken är att de vill få folk att förstå att de inte kan leva på som vanligt om de vill att naturen och jorden ska finnas kvar.

Barnen lyckas ta sig in i serverhallen med hjälp av rörelserna, men aktionen kompliceras ganska snart. Bland annat för att barnen blir osams och för att Elis mamma oturligt nog dyker upp och gör allt för att hindra dem att utföra sina rörelser.

Efter en explosion börjar serverhallen att brinna. Eli och Anja tvingas till sin förtvivlan lämna Julle kvar inne i den brinnande byggnaden. Den video som barnen lagt ut från aktionen sprids med enorm hastighet på nätet och inspirerar barn att engagera sig i länder över hela världen.

Repetitionsbild

Saga Björklund
Jönsson

Regissörerna har ordet

Det ger hopp att engagera sig i någonting som är större än en själv

Vår ingång till att skriva *Dagen efter imorgon* kom från det stora klimat-engagemang som vi såg väcktes bland barn och ungdomar i vår närhet. Vad får en 12-åring att vilja delta i Fridays for Future eller en 14-åring att ockupera en skog på väg att skövlas? Vi vill med denna actionmusikal ta engagemanget från barn och unga på allvar och spegla deras kamp.

Vi lärde själva känna varandra när vi var 12-13 år och spelade musikalerna på sommarloven. Sedan dess älskar vi musikal som form, hur bjussigt och stort det kan vara och hur fantastiskt det är att få jobba med. I samma ålder väcktes också vårt politiska engagemang. Vi gjorde aktioner, deltog i demonstrationer och sa ifrån om hur rollfördelning

Uppslagsbilden är från när Saga och Robin själva var i 14-årsåldern.

Robin N Spegel

gick till i vår musikalgrupp. Vi pendlade, då som nu, mellan att fundera på orättvisorna både i världen och i vår absoluta närhet.

Förutom musikal älskar vi också action. När det går riktigt snabbt i vändningarna, allt är på liv och död, människor springer ut från brinnande hus och kastar sig ner från hustak och slår sig sönder och samman. I *Dagen efter imorgon* vill vi överföra de känslorna till scenen. Vi använder oss av tung musik, rökmaskiner, magiska rörelser, 2D-effekter, blinkande lampor och allt annat som står till buds. Vi vill att publiken ska kastas mellan olika intryck och ta med sig det som engagerar just dem, oavsett om det är kärlekshistorien, dubstepmusiken, serverhallars enorma klimatavtryck eller alltihop i en enda röra.

Vi tänker att allas engagemang, oavsett vilken form det tar sig uttryck i, bottnar i en blandning av teorier, tankar, idéer och känslor. På tyska finns ett ord som heter weltschmerz – världssmärta. Det är en ledsenhet eller sorg över världens tillstånd. Vi tänker att det finns en liknande känsla av ilska, frustration och hopp som driver människor, både unga och gamla, att engagera sig i saker som är större än en själv.

Saga Björklund Jönsson och Robin N Spegel

Så här förbereder du dig och eleverna inför föreställningen

Låt eleverna se föreställningen utan att i förväg ha fått uppgifter eller läxor kopplade till föreställningen. Då hamnar själva upplevelsen av föreställningen i fokus vilket blir mer lustfyllt och berikande för eleverna.

Förbered däremot gärna eleverna på de praktiska förutsättningarna inför teaterbesöket, exempelvis bussresa, tider, plats och annan väsentlig information.

Du kan med fördel titta igenom ordlistan och handlingen i korthet i denna handledning före föreställningen för att se om det kan finnas något där som du tror att eleverna kan behöva veta i förväg för att kunna ta till sig upplevelsen på bästa sätt.

Under föreställningen

Låt eleverna uppleva och engagera sig i scenkonsten utifrån sitt perspektiv och sina förutsättningar. Ibland kan vuxna tycka att den som skrattar högt, kommenterar något, vrider sig oroligt eller på annat sätt reagerar på det som sker låter för mycket eller är störande, medan det för barn och ungdomar kan vara ett sätt att engagera sig i upplevelsen. Du kan vara trygg i att de skådespelare som Riksteatern turnerar med är vana vid att hantera detta. Samtidigt känner du dina elever bäst och spelar därmed en viktig roll när det gäller att läsa av situationer under föreställningen om det skulle behövas. Om du känner dig osäker kan du alltid fråga produktionens turnéledare som också kommer att finnas på plats. Du kan också läsa mer i vår skrift *Att öppna nya världar* eller på riksteatern.se/foreochefter

Efter föreställningen

Var generös med tiden efter föreställningen. Låt upplevelsen sjunka in utan stress. Även här är det viktigt att tänka på att alla är olika. Några kommer att vilja berätta direkt vad de tänkte och tyckte medan andra vill fundera för sig själva. Pressa inte eleverna att redogöra för åsikter eller om de "förstått" direkt efter föreställningen. Lyssna istället in vilka som verkar vara de spontana reaktionerna. Allt sådant kan vara anledning att fånga upp i ett mer strukturerat samtal med hela klassen.

Eftersamtal

Ett samtal kring en föreställning ger plats för fördjupad reflektion kring både de konstnärliga uttrycken och föreställningens tematiska innehåll. Att ge eleverna en möjlighet att gemensamt samtala om sin scenkonstupplevelse skapar dessutom förutsättningar för dig som lärare att hitta pedagogiska infallsvinklar, samt fånga upp känslöstämningar och frågor kopplade till föreställningen. Detta går att göra på en mängd olika sätt. Här nedan följer en kort beskrivning av *En väv av tecken* som är den metod för konstnärliga samtal som vi på Riksteatern Barn & unga använder oss av och lär ut på våra fortbildningsdagar.

Oavsett om du väljer att följa denna modell eller någon annan metod är det alltid viktigt att komma ihåg att som lärare vara lyhörd och lyssna in vad eleverna är nyfikna på och har behov att prata om. Det kan till exempel innebära att ni först fokuserar på en del av föreställningen och följer den hela vägen upp i pyramiden för att sedan gå tillbaka ner och plocka upp en annan bit. Ett nyfiket och tillåtande klimat gör samtalet lättare och roligare för alla. Dessutom kommer du troligen att få med dig mängder av inspiration till hur ni kan arbeta vidare pedagogiskt med föreställningens tematik.

Konstnärlig analys – en väv av tecken

1. Beskriv

Det första steget, grunden till analyspyramiden, är att tillsammans försöka beskriva de olika delarna av föreställningen. Detta görs med fördel i form av en minnesrunda där varje elev får nämna en eller flera detaljer från föreställningen. Ni kan också fokusera på en del i taget och exempelvis börja med platsen för att sedan gå vidare med att beskriva karaktärerna. Hjälps åt att försöka göra den här beskrivningen på ett objektivt sätt, fritt från värdering och tolkning. Ju mer utförliga beskrivningar ni gör desto mer kommer ni sedan att ha att utgå från när ni kliver upp till tolkningssteget.

2. Tolka

Vad kan alla dessa saker vi nu beskrivit vara tecken på? Finns det detaljer som ger oss ledtrådar om vilken tid som föreställningen utspelar sig i eller om karaktärernas relationer och drivkrafter? I detta steg finns också möjlighet att diskutera vad vi tror att upphovsmakarna velat säga med föreställningen, och varför skolan vill att eleverna ska se just denna berättelse. Utgå från att alla konstnärliga val som gjorts är medvetna och genomtänkta. Alla olika tolkningar är välkomna och målet är inte att komma överens om en gemensam ”rätt” tolkning utan att lyfta olika möjligheter och perspektiv.

3. Reflektera

I det sista steget släpper vi in reflektionen, med vilket vi menar det egna tyckandet och de egna känslorna kring upplevelsen. Vilka associationer får jag av den här upplevelsen? Vilka minnen väcker det till liv? Vad tycker jag om detta? Detta kan antingen fortsatt ske i grupp, men kan också ske individuellt. Det viktiga är att eleverna ges en möjlighet att formulera sina tankar om föreställningen, med stöd i det gemensamma samtalet. Målet är att eleven ska få en förståelse och en medvetenhet kring sitt eget perspektiv i förhållande till sin omgivning.

- Vänta med värderingar.
- Alla val är medvetna val.
- Utgå från dig själv.

Repetitionsbild

Teman att fördjupa sig i – övningar och uppgifter i klassrummet

Tema I: Aktivism

CIVIL OLYDNAD:

Ge eleverna i uppgift att ta reda på vad begreppet civil olydnad innebär. Alternativt utgå från de två definitionerna nedan:

Ur Nationalencyklopedin:

Civil olydnad – ohörsamhet, lagbrott och uppmaning till lagbrott under åberopande av moraliska principer som står över lagar, regler och order från militär eller civil myndighet, vilka då betraktas som omoraliska, orättvisa eller tyranniska.

Från Wikipedia:

Civil olydnad är en form av aktivism som går ut på att öppet och utan våld bryta mot en lag eller vägra att följa vissa myndighetsbeslut samt att vara beredd att ta konsekvenserna för dessa handlingar.

Utifrån den information ni kan hitta om civil olydnad, går det att säga att aktionen som barnen i föreställningen gör är ett uttryck för detta? Vad talar för att det rör sig om civil olydnad? Vad talar emot?

Sök efter aktuella nyheter. Kan ni hitta några aktuella exempel på civil olydnad?

ANDRA SÄTT ATT PÅVERKA – ÖVNING I HELKLASS

I föreställningen sker en aktivistisk aktion. Men både aktivism och andra sätt att engagera sig i samhällsfrågor kan se ut på många olika sätt. Vilka kan ni komma på? Ser det olika ut beroende på om engagemanget sker i

skolan, genom föreningar och organisationer eller på egen hand? Skriv ner alla förslag på tavlan.

Dela upp förslagen i aktiviteter som i första hand syftar till att väcka uppmärksamhet och skapa opinion, samt aktiviteter som mer syftar till att skapa direkt förändring.

Om ni skulle genomföra en aktion tillsammans i klassen, vad skulle ni vilja göra? Vilken fråga engagerar er?

MUSIK OCH POLITISK AKTIVISM

Det är inte bara för barnen i *Dagen efter imorgon* som musik har en viktig roll i en aktivistisk kamp. Musik och politisk kamp går ofta hand i hand.

Dela in eleverna i grupper (ca 3–5 elever). Ge dem i uppgift att söka reda på fakta om musik som på något sätt haft betydelse inom en aktivistisk rörelse. De kan antingen leta på nätet efter aktioner eller utgå från något av exemplen nedan:

- Protesterna mot gruvbrytningen i Kallak (2013–2014)
- Euromadjan och revolutionen i Ukraina (2014)
- Live Aid (1985)
- Disco demolition night (1979)
- Almstriden i Kungsträdgården (1971)

En annan variant är att istället utgå från musiken och undersöka vilka aktivistiska budskap som kan finnas i musik. Här kan eleverna antingen välja en favoritlåt eller välja något av exemplen nedan:

Sun City - Artists United Against Apartheid
Blowin' in the wind - Bob Dylan

Crucified - Army of Lovers
God save the queen - Sex Pistols
Mississippi Goddam - Nina Simone
Born Free - M.I.A.

Rekvisita

Tema 2: Klimatet

AKTIVITET: EKOSYSTEM

Undersök ert närområde tillsammans. Vad finns det för naturmiljöer där ni bor? Finns det någon skog, vattendrag eller ängsmark? Ta reda på vilka varelser som lever där och vad som behöver finnas i deras ekosystem för att de ska må bra.

I nästa steg kan ni undersöka hur samhället är uppbyggt där ni bor. Hur tar sig människor till och från jobbet och skolan? Varifrån får vi vår mat? Hur får vi värme och ljus i våra hem? Vilken teknik behövs för att vardagen ska fungera?

Avsluta med en gemensam reflektion kring hur dessa olika system samverkar. Verkar det hållbart, eller tar något över på bekostnad av något annat?

FÖRDJUPANDE SKRIVUPPGIFT: FRAMTIDEN

Ge eleverna i uppgift att skriva fritt utifrån frågan: Hur tror du att den här platsen kommer att se ut om 5 år? Eller om 20 år? Eller om 1000 år?

Tema 3: Handling och konsekvens

DISKUSSIONSÖVNING: OVÄNTADE KONSEKVENSER

I föreställningen får karaktärernas handlingar vid flera tillfällen oväntade konsekvenser. Diskutera tillsammans kring dessa handlingar och konsekvenser. Vad var det som hände? Varför blev det som det blev? Hur reagerade karaktärerna när de förstod vad som blev konsekvenserna av deras handlingar.

Exempel på situationer ur föreställningen:

- Julle försöker stoppa aktionen för att istället få med de andra på att göra en utpressningsvideo som ska göra så Elis mamma ger henne pengar

så hon och hennes pappa inte blir vräkta. Istället binder Eli och Anja fast henne och genomför aktionen själva.

- Målet med aktionen var att stänga ner serverhallen. Serverhallen börjar brinna.
- Anja och Eli binder fast Julle så att hon inte ska stoppa aktionen. Det gör att Julle inte kan ta sig ut när serverhallen börjar brinna.

Ta även tillfället i akt att diskutera begreppet ”ändamålet helgar medlen”. I föreställningen tar Anja avstånd från aktionen och vill inte uppmuntra till fler när hon förstår vad konsekvenserna kan bli. De andra håller inte med eftersom de ser vilket genomslag aktionen har fått. Var går egentligen gränsen för vad som är okej att göra om syftet är gott? Vem har rätt att avgöra det? Och är det skillnad på att göra något för en god sak om man också är medveten om risken för negativa konsekvenser?

Tema 4: Vänskap och relationer

DISKUSSIONSFRÅGOR:

Vad finns det för exempel på när karaktärerna i föreställningen är bra kompisar? Vad finns det för exempel på när de inte är det?

Är det viktigt att ställa upp när en kompis eller någon man gillar behöver hjälp? När är det okej att inte ställa upp?

Tror ni att Anja är kär i någon av de andra karaktärerna?

Vad hade du gjort om du varit Anja och hört Julle berätta om sin pappa och att de kanske blir av med sin lägenhet?

Ta hjälp av digitalt hjälpmedel

Riksteatern har tillsammans med Bonniers digitala läromedel Clio tagit fram ett utbildningsmaterial för barn och ungdomar, från förskoleklass ända upp till åk 9. Riksteatern vill genom att tillgängliggöra detta material digitalt ge lärare pedagogiska verktyg där barn och ungdomar får fördjupa sin upplevelse och sin kunskap genom att tolka och reflektera.

Materialet består av två aktiviteter, en före föreställningen och en efter föreställningen. Du som lärare kan antingen arbeta med materialet som ett traditionellt läromedel eller låta eleverna själva arbeta direkt i verktyget. Mer information om Clio och hur du kan arbeta med verktyget hittar du på www.riksteatern.se/clio

Repetitionsbild

Föreställningen och läroplanen

Här nedan följer exempel på delar ur läroplanen som på olika sätt knyter an till innehållet i föreställningen och innehållet i denna lärarhandledning.

4. Fritidshemmet

SPRÅK OCH KOMMUNIKATION

Ord och begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter. Hur ord och yttranden kan uppfattas av och påverka en själv och andra.

SKAPANDE OCH ESTETISKA UTTRYCKSFORMER

Tolka och samtala om olika estetiska uttryck.

NATUR OCH SAMHÄLLE

Demokratiska värderingar och principer, i sammanhang som är bekanta för eleverna. Hur gemensamma beslut kan fattas och hur konflikter kan hanteras på ett konstruktivt sätt.

Biologi

NATUR OCH SAMHÄLLE

Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling. Ekosystemtjänster, till exempel nedbrytning, pollinering och rening av vatten och luft.

Geografi

GEOGRAFINS METODER, BEGREPP OCH ARBETSSÄTT

Fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap, till exempel hur marken används i närmiljön.

5.8 Musik

MUSIKENS SAMMANHANG OCH FUNKTIONER

Musik tillsammans med bild, text och dans. Hur olika estetiska uttryck kan samspela.

5.14 Religionskunskap

IDENTITET OCH LIVSFRÅGOR

Hur olika livsfrågor, till exempel vad som är viktigt i livet och vad det innebär att vara en bra kamrat, skildras i populärkulturen.

ETIK

Några etiska begrepp, till exempel rätt och orätt, jämlikhet och solidaritet. Frågor om vad ett bra liv kan vara och vad det kan innebära att göra gott.

5.15 Samhällskunskap

INDIVIDER OCH GEMENSKAPER

Sociala skyddsnät för barn i olika livssituationer, i skolan och i samhället.

RÄTTIGHETER OCH RÄTTSKIPNING

Samhällets behov av lagstiftning, några olika lagar och påföljder samt kriminalitet och dess konsekvenser för individen, familjen och samhället.

SAMHÄLLSRESURSER OCH FÖRDELNING

Ekonomiska villkor för barn i Sverige och i olika delar av världen. Några orsaker till, och konsekvenser av, välstånd och fattigdom.

BESLUTFATTANDE OCH POLITISKA IDÉER

Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. Hur individer och grupper kan påverka beslut.

Repetitionsbild

Lista med svåra ord ur föreställningen

Serverhall:	Ett rum eller en byggnad byggd för att rymma serverdatorer och kringutrustning som nätverk, kylning och tillgång till el utan avbrott. Dessa kallas även datorhallar. En serverdator är ett system som hjälper andra system att fungera, ofta via nätverk.
Börsen:	Börsverksamhet är när köpare och säljare regelbundet genom att buda handlar med varandra. Börser är de organisationer där börsverksamheten sker. Det finns börser för aktier och värdepapper, råvaror och olika valutor (exempelvis kronor eller euro). När man pratar om att börsen stiger eller faller menar man värdet på det som säljs och köps. Dvs om det just då är fler som köper eller som säljer.
Vingtuna Money Exchange Nordic:	Både företagsnamnet och ortsnamnet är påhitade. Money exchange Nordic betyder ungefär Valutaväxling Norden och är ett namn som liknar verkliga börsföretag.
Region:	En region är ett avgränsat geografiskt område. I Sverige finns 21 regioner som är självstyrande och ansvarar för exempelvis sjukvård och kollektivtrafik. I varje region finns i sin tur flera kommuner som också är självstyrande och ansvarar för andra delar, som exempelvis skolor och fritidsverksamheter.
Moln-lagring:	Ett sätt att spara digitala filer, exempelvis bilder, filmer och textdokument, i ett nätverk. På detta sätt går det att komma åt filerna från

vilken dator som helst, så länge du har en internetuppkoppling. Den typ av digitala verktyg som hanterar dessa kallas molntjänster.

Global:	Något som omfattar hela världen
Pengatransaktion:	När pengar byter plats eller ägare, exempelvis när någon köper något eller när någon flyttar sina pengar från en bank till en annan.
Millisekund:	En tusendels sekund
Multinationellt företag:	Ett företag som finns och verkar i flera länder
Växthusgasutsläpp:	Växthusgaser är ett samlingsnamn för gaser som, när det blir för mycket av dem i luften, leder till att värmen från solen kommer in i atmosfären, men inte ut, vilket leder till att det blir varmare, precis som i ett växthus. När människan gör saker som sprider ut växthusgaser i naturen kallas det för växthusgasutsläpp.
Kalkyl:	Uträkning
Soctant:	Slanguttryck för en kvinna som arbetar inom socialtjänsten, som ansvarar för att ge stöd åt grupper eller personer som har det svårt, exempelvis personer som inte har några pengar eller barn vars föräldrar inte klarar av att vara föräldrar.
Tidsfråga:	När något helt säkert kommer att hända och det enda som är osäkert är när.

Psykopat:	Person som lider av personlighetsstörningen psykopati, som exempelvis kan innebära att man inte tar hänsyn till andra och inte kan sätta sig in i andras känslor utan bara fokuserar på sig själv och sina egna behov. I vardagligt tal används det som synonym till galning.
Omständigheter:	Förutsättningar som påverkar en situation.
Investering:	När någon ger eller offerar något med målet att få tillbaka mer längre fram. Exempelvis kan man investera pengar i ett företag för att senare kunna ta del av företagets vinst. Att utbilda sig är att investera sin tid med målet att få kunskap och betyg.
Anlagd (brand):	Att en brand är anlagd betyder att någon medvetet skapat den, till skillnad från en brand som uppstår genom ett misstag eller en olyckshändelse.
Forensiker:	En person som arbetar med att analysera och dokumentera bevis vid brottsundersökningar.
Presskontakt:	Presskontakt är en person eller avdelning inom ett företag eller en organisation dit journalister och andra som arbetar med press (dvs olika medier som exempelvis tv-kanaler eller tidningar) kan höra av sig till för att få information.
Intern (utredning):	När något görs internt betyder det att det görs av personer som är en del av samma företag eller organisation. Motsatsen är extern när det kommer en person eller ett företag utifrån och exempelvis utreder varför något inte fungerat som det ska.

Engelska ord och uttryck i föreställningen

Shout out for the environment:	Utrop för miljöns skull. Shout out kan även vara ett uttryck för beundran eller tacksamhet.
We the younger generation need ...	Vi den yngre generationen behöver ...
Main gate locked securely	Huvudgrinden säkert låst

Mer om aktivism och engagemang

UR-program om musik och aktivism (här finns även mer pedagogiskt material) <https://urplay.se/program/223134-ur-samtiden-musiken-livet-och-doden-musik-och-aktivism>

A strategic nature: Public relations and the politics of American environmentalism. Oxford University Press. Aronczyk, M., & Espinoza, M. I. (2021)

Making-up people: youth, truth and politics. Routledge. Bessant, J. (2021)

Children, citizenship and environment: Nurturing a democratic imagination in a changing world. Routledge. Hayward, B. (2012)

Den gröna vändningen: En ny kunskapshistoria om miljöfrågornas genom-brott under efterkrigstiden. Nordic Academic Press. Larsson Heidenblad, D. (2021)

Håll stövlarna leriga och för bofinkens talan: En studie av naturintresse, miljömedvetenhet och livsstil inom organisationen Fältbiologerna. Linköpings Universitet. Klöfver, H. (1992)

Ungt engagemang genom tiderna

Unga människor har alltid engagerat sig i frågor som påverkar deras liv, men i vilken utsträckning de har kunnat göra sina röster hörda har varierat.

I de källor som historiker undersöker lyser barns röster ofta med sin frånvaro, men det betyder inte att de saknat engagemang eller vilja att påverka. Ett bra exempel är 1800-talets barnarbete. Vi vet att en del barn protesterade mot dåliga arbetsvillkor och låga löner, men varken fabriksägare eller motståndarna till barnarbete var benägna att lyssna. Barnen framstår i källorna som en tyst massa, som man beslutade OM.

Många ungdomar introducerades i samhällsfrågor genom folkrörelser och föreningsliv. Särskilt under 1900-talets första hälft sågs ungdomen som en stark, men lite svårtyglad politisk kraft. Politiska partier, nykterhetsförbund och religiösa organisationer bildade särskilda organisationer för barn och ungdomar. Ibland handlade det om att försöka dra nytta av deras initiativkraft och energi, ibland var det snarare fråga om att uppfostra dem i att tänka och göra ”rätt”.

I Sverige skiftade engagemanget fokus under 1900-talets andra hälft. Då hade det demokratiska styrelseskicket vunnit bred acceptans och de sociala spänningarna i samhället hade minskat. I stället ökade intresset för internationella frågor. Samtidigt som allt fler svenskar åt sig mätta och fick tillgång till mediciner och moderna bostäder var situationen den motsatta i andra delar av världen.

I början av 1960-talet inledde elevrådsrörelsen i Sverige till exempel kampanjen Operation Dagsverke, som blev ett uppmärksammat sätt för skolelever att samla in pengar till utbildningsinsatser i det globala syd.

Generellt har barn och ungdomar förstås haft mindre pengar och makt än vuxna. En resurs de däremot har relativt gott om är tid, och ett mönster som återkommer är att unga använt denna resurs på

kreativa sätt. Det märks både i Operation Dagsverke och de senaste årens skolstrejker för klimatet.

Att stödja insatser för fred, demokrati och utveckling har i regel uppfattats som behjärtansvärt. Därför har även skolor och politiskt neutrala organisationer kunnat stödja sådana initiativ. Så snart ungdomar engagerat sig i frågor som rör mer känsliga ämnen har engagemanget däremot blivit mer kontroversiellt. Ett exempel är organisationen Fältbiologerna. Som Naturskyddsföreningens ungdomsorganisation riktade de till en början intresset mot naturvård, men omkring 1970 började de ta tydligare ställning i politiska frågor. När de protesterade mot flygplatsen Sturup eller användningen av engångsburkar av metall mötte de hårdare motstånd än när de samlat skräp i naturen.

Ett annat generellt mönster man kan se under de senaste 50 åren är att det är allt svårare för ungdomar att utkräva ansvar av den vuxna generationen eftersom mycket av makten flyttats till EU, globala institutioner och finansmarknader. Aktivism har mer och mer kommit att handla om opinionsbildning, mindre om att påverka enskilda beslut. Vad som är orsak och verkan kan diskuteras, men man kan se ett samband med att engagemanget i föreningsliv och politiska ungdomsförbund minskat. Det gör det svårare att upprätthålla kontinuitet i arbetet över tid.

Det är en kluven situation. Tack vare sociala medier kan barn och ungdomar idag snabbt mobilisera kraft kring en fråga som klimatkrisen. Men vem ska de rikta sina krav mot? Vi berömmar oss gärna för att leva i ett samhälle som tar barns röster på allvar, men jag tror många unga gladeligen hade bytt medial uppmärksamhet mot konkreta vägar att påverka.

Björn Lundberg

Fil.dr i historia vid Historiska institutionen, Lunds universitet, vars forskning främst rör modern historia med inriktning på barn och ungdomar, medborgarskap och rättigheter

Utblick

”Det är lättare att göra skillnad tillsammans med andra”

Linna Gadde är 16 år, från Söderköping och sedan tre år tillbaka engagerad i klimatrörelsen Fridays for Future.

Skulle du kalla dig aktivist?

Ja, jag skulle kalla mig aktivist. För mig är det att själv vara engagerad och aktiv i en fråga, att lägga ner tid och energi på att faktiskt få till en förändring.

Är det viktigaste för dig att få känna att du engagerar dig och gör det du kan eller är det viktigaste att det engagemanget också leder till en faktisk förändring?

Det viktigaste är att det faktiskt blir skillnad. För mig är det här det bästa sättet att försöka uppnå den skillnaden. Dels genom den mediala uppmärksamheten, och dels tack vare att klimatkrisen tas upp mycket mer i politiken sedan Fridays for Future började. På så sätt har vi gjort en skillnad.

Vad har det inneburit för dig som person att vara aktivist och engagerad på det här sättet?

Att se politiker prata om klimatkrisen en gång är inte det som inger hopp. Att däremot se miljoner unga över hela världen som står upp för den här frågan, det är verkligen hoppfullt. Det ger mig en känsla av att göra skillnad. För mig personligen har det också gett mig ett fint nätverk med många kontakter och många kompisar. På något sätt måste vi också ha kul även om vi jobbar med en allvarlig fråga.

Vad fick dig att börja engagera dig i Fridays for Future?

Jag hörde tal från flera klimataktivisterna och kände att de måste överdriva. Jag började själv läsa på och kolla upp olika forskningsrapporter. Då förstod jag att det verkligen var så allvarligt som alla sa. Jag blev väldigt påverkad av att se vilket nödläge vi är i och hur lite alla gör, hur lite alla vet. Jag började minska mina avtryck genom att inte flyga eller äta kött och så vidare. Men förändringen måste komma från makthavare och då kändes alternativet att åka upp till Stockholm och demonstrera, som en mäktig grej eftersom det är vad vi som unga har att säga till om. I Stockholm mötte jag andra ungdomar som var lika engagerade och insatta. Det var skönt att se att det fanns andra som visste vilken kris vi var i men som inte hade gett upp. Det gav mig hopp.

Hur har ditt engagemang tagits emot av omgivningen?

Mina föräldrar har alltid varit stöttande, mycket för att de vet att jag läst in mig och gör det för att göra skillnad, inte för att slippa skolan. Andra i rörelsen kan ha haft svårare att få sina föräldrar att förstå nödläget. I skolan har det varit olika där någon lärare tyckt att jag får skylla mig själv, medan andra tyckt att det varit en bra sak och exempelvis avstått från >

att ge mig ”ogiltig frånvaro” som ett sätt att stötta mig. De finns de som drabbas av ogiltig frånvaro på gymnasiet som därmed riskerar att bli av med sitt CSN-stöd, så det är en risk som man behöver vara medveten om. Men många har ändå haft stöttning från något håll, inte minst från kompisar som också är engagerade.

Vad skulle du vilja skicka med till landets lärare som läser den här lärarhandledningen?

Dels att pusha på för aktivism, att göra saker för klimatet. Man är varmt välkommen att hälsa på en strejk för att inspireras av det engagemang som finns. En annan jätteviktig sak är att klimatundervisningen i skolan tenderar att bli väldigt vetenskaplig med fokus på växthusgaser och hur det kan ge problem i framtiden. Det är viktigt att gå djupare än det och visa att människor redan idag påverkas och hur allvarligt det är på ett sätt så inte eleverna går hem med klimatångest. Dessutom behöver klimaträttviseaspekten finnas med. Det vill säga att de som redan är mest påverkade av andra kriser nu också blir mest påverkade av klimatkrisen.

Har du något du vill skicka med till andra unga som vill engagera sig?

Gå med i en rörelse. Det är lättare att göra skillnad tillsammans med andra. Att gå med någonstans där man känner att man själv kan göra skillnad tror jag är jätteviktigt. Och se till att gå med i en organisation som du verkligen kan stå för. Men det är också bättre att gå med och märker man sedan att det inte är rätt är det bara att gå ur.

Jag är jätteglad att jag blev engagerad och hade gärna blivit det tidigare. Man måste inte ändra hela sitt liv. Att ta steget och gå från att inte göra någonting till att göra något är bättre än att inte göra något alls.

Fakta/ Fridays for Future

Fridays for Future är en global rörelse som startades av Greta Thunberg, som den 20 augusti 2018 ensam satte sig utanför riksdagshuset i Stockholm, i protest och för att lyfta miljöfrågan inför valet samma höst. Efter valet bestämde sig de strejkande ungdomarna för att fortsätta strejka varje fredag tills Sverige följer Parisavtalet från 2015 där världens länder kom överens om ett nytt klimatavtal. Varje fredag strejkar elever och studenter inte bara runt om i Sverige utan i över 100 länder på alla kontinenter. Fridays for Future Sverige drivs av ungdomar och allt arbete sker helt ideellt.

Repetitionsbild

Vi tar den unga publiken på allvar

Riksteatern tar alltid den unga publiken på allvar. Det gör vi genom att aktivt se på samhället ur ungas synvinkel och spegla maktförhållandena mellan vuxna och ungdomar på ett trovärdigt sätt för den yngre publiken.

Precis som för vuxna är konsten och olika konstnärliga uttryck viktiga i sig och ska inte ha krav på sig att ha tydliga syften och mål. Varje enskild Riksteaterproduktion för den unga publiken står för sig själv och existerar utifrån sitt eget konstnärliga uttryck.

Scenkonst berör, och inte alltid på ett sätt som är lätt att förutsäga. Hur konsten landar hos de ungdomar du ansvarar för beror helt och hållet på vad de varit med om och vad de bär inom sig.

Hjälp oss bli bättre

Vi på Riksteatern är måna om att det pedagogiska material vi tar fram är vad du som lärare och pedagog behöver. Därför ser vi gärna att du delar med dig av dina åsikter om denna lärarhandledning till oss. Vad är bra? Vad fungerar mindre bra? Vad har vi missat? Vi vill veta allt, från det stora till det lilla.

Mejla oss gärna!

Du är varmt välkommen att dela med dig av dina tankar eller återkoppla till oss på barnochunga@riksteatern.se

Det är vi som jobbar med *Dagen efter imorgon*

Dramatiker och regissör **Robin N Spegel**

Kompositör och regissör **Saga Björklund Jönsson**

Skådespelare **Parwin Hoseinia, Adam Höglom, Paula Sundberg**

Dramaturg **Ninna Tersman**

Scenograf och kostymdesigner **Hanna Cecilia Wilén Lindkvist**

Ljusdesigner **María Ros**

Maskdesign **Agnes Kenttä**

Kostym och rekvisitetekniker/turnéledare **Mari Pettersson**

Scenmästare/teknisk samordnare **Oskar Lindbäck**

Ljudtekniker **Anders Ryding Hallin**

Ljustekniker **Sofie Andersson**

Stuntkoreograf (slagsmål) **Alexander Lindman**

Marknadsförare **Linda Persson**

Producent **Ann Gustafsson**

Konstnärlig ledare Riksteatern Barn & Unga **Malin Axelsson**

Redaktion lärarhandledning **Beatrice Sehlin, Letfors Ann Gustafsson,
Joacim Gustafson**

Praktikant Teatertechnikutbildning, Frans Schartau Handelsintitut **Denise Fowler**

Föreställningen är ca 60 minuter lång.

Läs mer om *Dagen efter imorgon* på riksteatern.se/dagenefterimorgon

RIKSTEATERN

Scenkonst som sätter tankar och känslor i rörelse, för alla överallt.

Närmare 38 000 medlemmar skapar möjligheternas scen och öppnar mötesplatser i hela Sverige.

Riksteatern

145 83 Norsborg

Tel: 08-531 991 00

info@riksteatern.se riksteatern.se

RIKSTEATERN

riksteatern.se/dagenefterimorgon